

munista Párt főtitkára javaslatokat terjeszt elő a politikai-ideológiai tevékenység, a párttagok, az összes dolgozók marxista-leninista nevelésének javítására vonatkozó intézkedésekről. A Főigazgató Bizottság megvitatta és jóváhagyta a javaslatokat. * M 71. 7. 1-4.

— 50 éve, 1923: A Szovjet Szociálisták Köztársaságok Szövetsége első alkotmányának elfogadása.

— 75 éve, 1898-ban Lipcsében született Hanns EISLER német zeneszerző. Bécsi konzervatórium, majd Schönbrunn tanítványa volt. Mesterének technikai elveit nem vette át; zeneszerzőként egyéni útját járta, egyszerűbb, egyszerűbb zenei nyelvezet híve volt. 1920-as években került kapcsolatba a német munkásmozgalommal s ez döntően befolyásolta emberi és alkotói tevékenységét; a szocializmus ügyének előmozdítását vállalta. 1933-ban, a hitlerizmus uralomra jutása után távoznia kellett Németországból. Hosszabb időn át az Amerikai Egyesült Államokban élt és dolgozott, ahol az Amerika-ellenes bizottság 1947-ben bebörtönözte, majd a nemzetközi tiltakozás hatására szabadon bocsátotta. 1950-től haláláig (1992) zenepedagógiai tevékenységet folytatott ki a Berlieni Zeneművészeti Főiskola tanáraként. Fontos szerepet vállalt a Német Demokratikus Köztársaság zenei életének fellendítéséért folyó munkában, a német munkásmozgalom szervezésében, irodalmának gyakorlatiában (*Szolidaritás dala, Egységnyitól-dal* stb.). Színpadi kísérő- és műlenczénje részben Gorkij, Büchner és Brecht munkáihoz kapcsolódik (*Az anya, Oanton halála, Kuhle Wampe* stb.). Szimfonikus zenéjéből: *Német szimfónia, Kamara-, Kis szimfónia*; vokális szimfonikus művei közül: *Lenin halálára*. * (-k6)

— 80 éve, 1893-ban Passyban halt meg Guy de MAUPASSANT francia elbeszélő, regényíró és költő. Elettérképének legértékesebb részét elbeszélései alkotják. Maupassant a modern novella egyik legkiválóbb mestere. (Sz. 1850. aug. 5. Miromenszil)

— 95 éve, 1878-ban Paltamóban született Eino LEINO finn költő, regényíró és drámaíró, elbeszélő, műfordító. A finn újromantika klasszikus költője. A finn költészetnek nem volt még, és talán később sem született ilyen sokoldalú, mennyiségű erényi tehetsége. Költői tevékenységének kibontakozása egybeesik az Ifjú Finnország nevű mozgalom működésével, amelynek célja a finn hagyomány és az európai műveltség egyesítése (Képes Géza: Finn versek és dalok, 1959). (Mh. 1926. január 10. Tuusula) * Finn elbeszélők, 1969; Gellért Sándor: Csillagok Suomi égen. B 1972 Kriterion.

— 125 éve, 1848 (r.n. június 24) București: Az ideiglenes kormány rendelete propagandabiztosok kiküldéséről.

A propagandabiztosok feladata volt a forradalmi eszmék hirdetése, a forradalom szervezése vidéken. Ehhez az akcióhoz kapcsolódik Bálcescu *Manuál bunului român (A jó román kézikönyve)*. Párbeszéd egy propagandabiztos és egy polgár között) c. forradalmi katedája. "E párbeszéd alapelveit és okfejtését — írja Bálcescu — hasonló jellegű kiadványokból vettem át, s összhangba hoztam a román nép törekvéseivel és szükségleteivel" (Vál. m. 1956).

Július 7.

— 25 éve, 1948-ban halt meg Ștefan POPESCU román festő és grafikus. Tanulmányait Münchenben, Párizsban végezte. 1937-ben Iserrel, Petrașcuval, Steriadiával, Dărăscuval együtt megalapítja az Arta társaságot. Sokat utazott Európában és Afrika északi részén. Utazásainak eredményei több olaj tájkép, s főleg több rajz és metszet. Ábrázolásmódja egyrészt a meg lehetőségen konvencionális lirizmus, másrészt az életből ihletődött festészet között ingadozott; nem egyszer erőteljes és meggyőző realizmusról tanúskodó műveket alkotott: *Aratók ebéde, A Davidești-i malom, Kompozíció, Delelő a mezőn* stb. Mint grafikus, nagyszámú vázlatot, portrét és tájgrafikát alkotott. (Sz. 1872) * (BK)

— 75 éve, 1898-ban Kolozsvárt halt meg Szemerjai SZÁSZ Béla költő és műfordító, egyetemi tanár; a *Széki Hírlap*, majd a kolozsvári *Kelet* szerkesztője, 1883-tól az MTA lev. tagja volt. Munkái: *Költemények*, 1861; *A kandalló előtt*. Kv 1874; *Költeményei*, 1883. Főleg angolból fordított (Thackeray, Longfellow). (Sz. 1840. április 23. Enyed)

— 80 éve, 1893-ban Zágrábban született Miroslav KRLEZA horvát költő, regény- és drámaíró, esszéista és kritikus, Ivo Andrić mellett Jugoszlávia irodalmi és szellemi életének kiemelkedő vezéralakja. Tiszt volt az osztrák-magyar hadseregben (akárcsak Liviu Rebreanu fiatal korában), az első világháború után utat talált a munkásmozgalomhoz, amelyben vezető szerephez jutott; a horvát és az egész jugoszláv haladó szellemű realista író-nemzedék vezetője lett. Műveiben a feudális és tőkés rend, a társadalmi és nemzeti elnyomás ellen küzd. A *Horvát hadisten* (1922) című elbeszélése az imperialista háború embertelenségének leleplezése; a *Glembayok* dráma-ciklusban (1928—1932) egy polgári család bomlását ábrázolja; *Filip Latinovics hazatérése* című regénye (1932) a kispolgári értelmiség politikai tehetetlenségének rajza. Számos esszével és kritikával a közéletben is hallatta szavát. * (Büchl)

— 115 éve, 1858-ban született Alexandru DAVIDESCU román építésmérnök, jeles szakíró. Számos dolgozatá-

ban a műszaki tudományok több ágával foglalkozott: irt a Duna-hajózás, a városrendezés kérdéseiről, a talajjavításról, s dolgozata jelent meg a hidraulikus gépekről. (Mh. 1937)

— 400 éve, 1573-ban Rómában halt meg Giacomo Barozzi (Barocch) da VIGNOLA építész és szakíró. Tanulmányait Bolognában végezte, I. Ferenc francia király építészé volt, majd visszatért Bolognába, ahol a Bocchi palotát építette, 1550-től Rómában működött, eleinte Vasari és Ammannati társaságában dolgozott (Villa Giulia, Villa Farnese stb.). Főműve a Gesù templom (1568-tól építette), mellyel a barokk stílus kiváló kezdeményezőjének bizonyul. Palladio mellett Vignola a század második felének legnagyobb olasz építészé, s ugyancsak jeles elméleti írója is (*Regola dell' cinque ordini d'architettura*, 1562). (Sz. 1507. okt. 1. Vignola)

Július 8.

— 70 éve, 1903-ban született Carlo ZECCHI olasz zongoraművész, karmester, a római Santa Cecilia Intézet és a salzburgi Mozarteum tanára. Zenei tanulmányait Ferruccio Busoninál, Arthur Schnabelnél, majd pedig Hans Münchnél végezte. A kamarazene-irodalom értékes alkotásait Enrico Mainardi gondokaművésszel népszerűsítette. Hazánkban is többször hangversenyzett. * (-k6)

— 90 éve, 1883-ban született Fritz PLATTEN, a svájci munkásmozgalom kiemelkedő személyisége. (Mh. 1942. április 22.)

— 100 éve, 1873-ban Miskolcon halt meg LATABÁR Endre színész, színgazgató, zeneszerző és színpadi fordító, a hírneves színészcsalád őse. (Sz. 1812. nov. 15. Kiskunhalas)

— 125 éve, 1848 (r. n. június 26): A *Pruncul Român* c. forradalmi lapban *Către frații noștri din Moldova* (Moldvai testvéreinkhez) címmel manifesztum jelenik meg, amely az önkényuralom megdöntésére hívja fel a moldovaiakat, hogy "az egész román nemzet szabad legyen, hogy alkosson a román nemzet egyetlen államot s testvérek egyetlen népet". — Ugyanezen a napon jelenik meg a kormányrendelete a bojári uradalmak cigányrabjainak felszabadításáról.

— 150 éve, 1823-ban Edinburghban halt meg Henry RAEBURN skót festő, korának egyik kiemelkedő arcképfestője. Eleinte miniatúrákat, később olajképeket festett. Széles esztétikus képein a fény és árnyékjátékok döntő szerephez jutnak. Munkái közül: *Mrs. Kenneth Murchison portréja*. (Sz. 1756. március 4. E) * (OI)

Július 9.

— 1971 București: Az ideológiai, a politikai és kulturális-nevelő tevékeny-